

A szegedi kórházalapító Pozsonyi Ignác megidézése

Halálának 200. évfordulóján

Ha szegedi utcanévtáblája alatt megállítanánk tíz járókelőt, vajon hányan tudnák megmondani, hogy ki volt nemes, nemzeti és vitézlő Pozsonyi Ignác úr?

Idegenből jött, 1771. szeptember 29-én lett a város polgára. Eredeti neve is, születésének ideje is bizonytalan. Springer (Spitzer?) volt, talán a Nyitra megyei Mocsonokon született. Marad a számolás: 1800.

december 12-én íródott, alapítványt tevő levele (*contractus*) szerint idejének 66. évét szerencsésen elérte, eszerint minden bizonnyal 1734-ben született. Szegedre jövetelének célja az lehetett, hogy mint tábori szállító, közelebb legyen az ország déli részén folyó török háborúk hadszíntereire. Persze pénzelt másból is: korcsmatarítás, tőkekihelyezés, dézsmabérlés olvasható ki a szűkös forrásokból. Kérdemelte polgártársai tiszteletét, tagja volt az ún. választott községnek, sőt 1791-ben II. Lipóttól ő is, 1787-ben született unokája is nemességet kapott. Pozsonyi a megözvegyült Szabóné Tóth Annával kötött házasságot, Anna nevű nevelt leányát Vrábel János, Szeged város biztosa vette nőül. Pozsonyi örökbe fogadta Vrábelék elsőszülött gyermekét. Az unoka, ifj. Posonyi (volt Vrábel) Ignác, Csanád megye *bátorságbéli komisszáriusa* lett. Ő vitte tovább a Posonyi nevet. Ifj. Posonyi Csanád megyében táblabíró lett, földbirtokot szerzett, neje, nemes Szilvássy Anna több gyermekkel ajándékozta meg. A legismertebb a Makón élő Ferenc (1815–1894) volt, aki 1847-ben Csanád vármegye követe, 1850-ben megyefőnök, majd 1876 és 1886 között városa polgármestere volt. Igazi, régi, a regényekből ismert táblabíró alakjának megtestesítője volt, az ő beszédmódjával és szokásaikkal, aki nagy népszerűségnek örvendett a makóiak között. A nyugdíja éveit Nyitrán töltötte az egyik lányánál, ott halt meg. Tömörkény színes történeteket, adomákat jegy-

Dr. Apró Ferenc,
a szerző

zett föl róla *Az öreg Posonyi* (1903) című szórakoztató tárcájában (*Új bor idején*, 1958, 372–378).

Pozsonyi (néhánykor Posonyi) vallásos ember volt, Radványi András palánki plébános hatására tetemes vagyonának túlnyomó részét jótékony célokra fordította. 1800-ban kötelezettséget vállalt, hogy a Kálvárián levő stációkat újjal helyettesíti, azokat Pestről leszállíttatja

és fölállíttatja. Christovich Imre (1711–1798) csanádi püspök 1796-ban kevesellte, hogy a 20 ezer katolikust számláló Szegednek csak három plébániája van: az alsóvárosi ferences, a palánki Szent Dömötör és a Szent Miklósról nevezett felsővárosi minorita. Szorgalmazta hát a Helytartótanácsnál egy negyedik fölállítást. Ám Szeged városa nem akart újabb terhet venni a vállára... A megoldást Pozsonyi Ignác nagy szíve jelentette. A már írt *contractus*-ban vállalta a leendő rókus *parochus* esztendőnként való 300 forintos fizetését, és erre 5000 forintos fundációt tett. Végül 1805. október 1-jén alakult meg a negyedik szegedi plébánia, helyezettvén Szent Rókus oltalma és a nemes Város kegyurasága alá.

Pozsonyi 1800-ban nyolcezer *Rhenus forintokat* ajánlott föl a szegények számára létesítendő, a rókus kápolna melletti „lakóépületre”, és további kétezer forint mindenkori kamatait az ispotálybéliek táplálására. Az ispotály alapkövét a szegedi születésű Kőszeghy László (1748–1828) csanádi püspök tette le és szentelte be 1801. november 6-án. A piarista Benyák Bernárd (1745–1829) a kor szokásos alkalmi füzetében szedte versbe a jeles eseményt. Az akkoriban dívott hosszú címnek csak az elejét közlöm: *Pia memoria primi lapidis pro aede publica pauperum...* (Grünn Orbán, Szeged, 1801). Nem lehet állítani, hogy az építőmunka gyorsan haladt volna. Idézek Pozsonyinak a püspökéhez írott, 1806.

május 19-én kelt leveléből: „Az elkezdett ispotály építés... kevés idő múlva maga tökéletes állapotjára fog hajtódni... A mellett pedig a napokban az ispotályi fundációt 5000 forintokkal meg is nagyobbítottam.” A rókusi épület földszintje 1807-től fogadta a munkaképtelen aggodat, koldusokat, sebesült katonákat: építése és bővítése hosszú-hosszú évtizedekig tartott. A súlyos beteg Pozsonyi 1810. június 9-én tett testam-

tumában további rendelkezést tett: „minekutánna Isten ő szent fölsége e mostani súlyos betegséggel meglátogatván, bizonytalan volnék abban, ha belőle felépülhetek-e... arra való nézve kívántam minden esetre kevés vagyontkáimról... utolsó intézetemet és örökké megtartandó rendelkezésemet... a ns. magistratustól kikért deputátus urak előtt papirosra feltétni...” A végintézkedés szerint Pozsonyi tízezer forintot hagyott az új ispotályra, melynek ő volt az előmozdítója és eszközlője.

Az állandó orvost, dr. Steinhardt Antalt 1838-tól alkalmazták. Utóda 1846-ban dr. Haday (Haydt) Ferenc, 1849/50-ben dr. Cajus Gábor lett, aki mellett Vidacs Alajos seborvos kisegítőként működött. Dr. Cajus után ismét dr. Haday, majd 1862 és 1905 között dr. Singer Mátyás volt az igazgató főorvos. Az intézet igazgatói székében őt dr. Boros József követte, aki 1925-ben repülőgépbaleset áldozata lett. Nevét utca viseli.

A kórház szót alappal csak 1857-től használhatjuk, amikor a szegényápoloda különvált, és a volt hadfogadó épületében (Mérey és Tábor utca sarok) kapott új helyet. A pest-budai cs. és kir. helyhatósági osztály is ebben az évben ismerte el a szegedi ispotály közkórház jellegét. A betegek ápolását 1854-től a Paulai Szent Vince

leányai, a Grazból érkezett ún. szürke nénikék (Graue Schwestern) látták el. Ezt a Kossuth Lajos sugárúti épületet 1954-ben egyesítették a honvédkórházzal. Az előbbi lett az I. számú, az utóbbi a II. sz. Városi Kórház.

Szeged nagy mecénása 1810. augusztus 3-án hunyt el fölsővárosi residentialis házában. Végző nyugalóhelye a Deszkás (ma: Dugonics) temetőben volt, amíg megvolt... 1853-ban Nagy Ferenc piktor megfestette Pozsonyi egész alakos képét díszmagyarban, karddal az oldalán, sarkantyús csizmában. Fölrirata: „Nemes Nemzetes és Vitézlő POSONYI IGNÁCZ ur az elnyomrodott felebarátjaihoz viseltetett szeretetéből az ISPOTÁLYNAK TALPKÖVÉT letévén úgy az épületre, mint a szegények élelmére nem kevés FUNDATIÓT tett 1810-ik évben.” A festmény időközben átkerült a Kálvária sugárúti II. sz. kórház igazgatósági szárnyának a folyosójára.

Fodor Istvánnak (1822–1900), a törvényhatósági bizottság tagjának a kegyeletes indítványára a város közgyűlése 1900. március 14-én a kórház nyugati oldalán levő Anna utcát Pozsonyi Ignácról nevezte el.

DR. APRÓ FERENC

Az élet nem több, mint a halálra való hosszú várakozás.

(Robert Merle)